

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1

a) Choose the correct alternative. (any 8)

8

- 1) ----- means movement or shift of people from one place to another.
(Migration / Liberalization / Privatization)
- 2) Service sectors has been played major part in Indian economy because of _____.
(Information technology / Agriculture / Fishing)
- 3) Human rights have _____ application.
(Limited / Maximum / Universal)
- 4) _____ has made primary education is fundamental right.
(Right to Education / Right to Equality / Right to Speech)
- 5) The _____ is composed of all of the water on or near the earth.
(Lithosphere / Hydrosphere / biosphere)
- 6) _____ is the biotic and abiotic elements that surround human.
(Environment / Ecosystem / Ecology)
- 7) _____ is a term used to describe a positive stress.
(Hyperstress / Distress / Eustress)
- 8) _____ refers to moral and social norms that are essentially desirable for the well-being of an individual group or society.
(Ethics / Values / Behaviour)
- 9) _____ proposed hierarchy of needs model.
(Abraham Maslow / Cqarl Rogers / Sigmund Freud)
- 10) _____ helps to develop the power of concentration.
(Physical exercise / Meditation / Time management)

b) Write True or False (any 7)

- 1) Disinvestment of public sector helps to improve the efficiency of PSUs.
- 2) Globalization does not have any effect on employment.
- 3) Human rights are derived from the principle of natural law.

7

Q.2	a) Explain the impact of globalization on Indian industry. OR b) Explain the Universal declaration of Human Rights.	15
Q.3	a) Discuss the right to freedom enshrined in Indian constitution. OR b) State the causes of environmental degradation on human life.	15
Q.4	a) Write a detail note on 'Sustainable development'. OR b) Explain how the agents of socialization play an important role in shaping the personality of an individual.	15
Q.5	a) Elaborate the Maslow's Theory of self-actualization. OR b) Write short notes. (any3) 1) Privatization 2) Universal Declaration of human rights 3) Ecosystem 4) Values 5) Levels of conflict	15

[वेळ:2.30 तास]

[गुण:75]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१

अ) योग्य पर्याय लिहा. (कोणतेही ८)

८

- १) _____ म्हणजे एका ठिकाणावरून दुसऱ्या ठिकाणी लोकांची हालचाल किंवा स्थलांतर.
(स्थलांतर / उदारीकरण / प्रशांसा)
- २) भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये सेवा क्षेत्रांचा महत्त्वाचा वाटा असल्याचे कारण -----
(माहिती तंत्रज्ञान / कृषी / मासेमारी)
- ३) मानवी हक्क हे _____ आहेत.
(मर्यादात / सार्वत्रिक / किमान)
- ४) _____ ने प्राथमिक शिक्षण हा मूलभूत अधिकार ठरवला आहे.
(शिक्षणाचा अधिकार / भाषणाचा अधिकार / समानतेचा अधिकार)
- ५) _____ हे पृथ्वीवरील किंवा जवळील सर्व पाण्याने बनलेले आहे.
(जलावरण / मृदावरण / जीवावरण)
- ६) जीवांच्या सभोवताली असणाऱ्या जैविक आणि अजैविक घटकांचा समावेश ----- मध्ये होतो
(पर्यावरण / परिसंस्था / परिस्थितीकीशास्त्र)
- ७) ----- ही संज्ञा सकारात्मक तणाव वर्णन करण्यासाठी वापरली जाते.
(हायपरस्ट्रेस / डीसस्ट्रेस / इवस्ट्रेस)
- ८) व्यक्ती, समूह आणि समाजाच्या कल्याणासाठी आवश्यक असणारे नैतिक आणि सामाजिक नियम म्हणजे -----
(नैतिकता / मूल्ये / वर्तणुक)
- ९) गरजांचा पदसोपान प्रारूप ----- यांनी सुचवला.
(अब्राहम मास्लो / कार्ल रोगर्स / सिगमुंड फ्रॅड)
- १०) ----- एकाग्रता वाढविण्यासाठी मदत करते.
(शारीरिक व्यायाम / ध्यानधारणा / कालव्यवस्थापन)

ब) पुढील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा. (कोणतेही ७)

- १) सार्वजनिक क्षेत्रातील निर्गुतवणूकीमुळे सार्वजनिक क्षेत्राची कार्यक्षमता सुधारण्यास मदत होते.
- २) जागतिकीकरणाचा कोणताही परिणाम रोजगारावर झाला नाही.
- ३) मानवी हक्क हे नैसर्गिक कायद्याच्या तत्वातून प्राप्त झाले आहेत.
- ४) राज्यघटनेचे कलम १५ मध्ये सामाजिक समानता आणि समान प्रवेशाची तरतूद आहे.
- ५) जीवाणू, कीटक आणि बुरशी यांसारखे सुक्ष्मजीव हे परिसंस्थेमध्ये प्राथमिक उत्पादक आहेत.
- ६) औद्योगीकरण हे पर्यावरणाच्या अवनतीचे एकमेव कारण आहे.
- ७) कामाचे स्पर्धात्मक वातावरण हे एक पार्श्वभूमी ताणक आहे.
- ८) प्रदेशवाद हे आंतरसामूहिक संघर्षाचे कारण आहे.
- ९) पूर्वग्रह म्हणजे पूर्वमत.
- १०) वेळेचे योग्य व्यवस्थापन केल्याने कामाचा अतिभार टाळता येईल.

- प्र.२ अ) जागतिकीकरणाचा भारतीय उद्योगांवर होणारा परिणाम परिणाम स्पष्ट करा. १५
किंवा
ब) मानवी हक्कांचा वैश्विक जाहीरनामा स्पष्ट करा.
- प्र.३ अ) भारतीय राज्यघटनेतील 'समतेचा हक्क' यावर चर्चा करा. १५
किंवा
ब) पर्यावरणाच्या अवनतीचा मानवी जीवनावरील परिणाम विशद करा.
- प्र.४ अ) 'शाश्वत विकास' यावर सविस्तर टिप लिहा. १५
किंवा
ब) समजीकरणाची माध्यमे व्यक्तीच्या विकासात महत्त्वाची भूमिका बजावतात' स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ) मास्लोचा आत्मपूर्तीचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १५
किंवा
ब) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही ३)
१) खाजगीकरण
२) मानवी हक्कांचा वैश्विक जाहीरनामा
३) परिसंस्था
४) मूल्ये
५) संघर्षाच्या पातळ्या